

Brüssel, 23.5.2018
COM(2018) 403 final

*Limited
Embargo until adoption*

Soovitus:

NÕUKOGU SOOVITUS,

**milles käsitletakse Tšehhi Vabariigi 2018. aasta riiklikku reformikava
ja esitatakse nõukogu arvamus Tšehhi Vabariigi 2018. aasta lähenemisprogrammi kohta**

Soovitus:

NÕUKOGU SOOVITUS,

milles käsitletakse Tšehhi Vabariigi 2018. aasta riiklikku reformikava

ja esitatakse nõukogu arvamus Tšehhi Vabariigi 2018. aasta lähenemisprogrammi kohta

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 121 lõiget 2 ja artikli 148 lõiget 4,

võttes arvesse nõukogu 7. juuli 1997. aasta määrust (EÜ) nr 1466/97 eelarveseisundi järelevalve ning majanduspoliitika järelevalve ja kooskõlastamise tõhustamise kohta,¹ eriti selle artikli 9 lõiget 2,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni soovitusi²,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi resolutsioone³,

võttes arvesse Euroopa Ülemkogu järeldusi,

võttes arvesse tööhõivekomitee arvamust,

võttes arvesse majandus- ja rahanduskomitee arvamust,

võttes arvesse sotsiaalkaitsekomitee arvamust,

võttes arvesse majanduspoliitika komitee arvamust

ning arvestades järgmist:

- (1) 22. novembril 2017 võttis komisjon vastu iga-aastase majanduskasvu analüüsi, mis tähistab majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta (2018) algust. Selles võeti nõuetekohaselt arvesse Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni poolt 17. novembril 2017 välja kuulutatud Euroopa sotsiaalõiguste sammast. Euroopa Ülemkogu kiitis 22. märtsil 2018 heaks iga-aastases majanduskasvu analüüsis esitatud prioriteedid. 22. novembril 2017 võttis komisjon määruse (EL) nr 1176/2011 alusel vastu ka häiremehhanismi aruande, milles Tšehhi Vabariiki ei nimetatud ühe liikmesriigina, kelle olukorda tuleb põhjalikult analüüsida.
- (2) 2018. aasta aruanne Tšehhi Vabariigi kohta⁴ avaldati 7. märtsil 2018. Selles hinnati Tšehhi Vabariigi edusamme nõukogu poolt 11 juulil 2017 vastu võetud riigipõhiste soovitude täitmisel, varasematel aastatel vastu võetud soovitude järelmeetmete võtmisel ja strateegia „Euroopa 2020“ riiklike eesmärkide suunas liikumisel.

¹ EÜT L 209, 2.8.1997, lk 1.

² COM(2018) 403 final.

³ P8_TA(2018)0077 ja P8_TA(2018)0078.

⁴ SWD(2018) 202 final.

- (3) Tšehhi Vabariik esitas 30. aprillil 2018 oma 2018. aasta riikliku reformikava ja 2018. aasta lähenemisprogrammi. Selleks et võtta arvesse kõnealuste programmide omavahelisi seoseid, hinnati neid ühel ja samal ajal.
- (4) Asjaomaseid riigipõhiseid soovitusi on võetud arvesse Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide 2014.–2020. aasta programmide koostamisel. Nagu on nähtud ette Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013⁵ artikliga 23, võib komisjon juhul, kui on vaja toetada asjaomaste nõukogu soovitude rakendamist, nõuda, et liikmesriik vaataks läbi oma partnerluslepingu ja asjaomased programmid ning teeks nende muutmise ettepanekud. Komisjon esitas täiendavad üksikasjad kõnealuse sätte kasutamise kohta suunistes selle kohta, kuidas rakendada meetmeid Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide tõhususe sidumiseks usaldusväärse majandusjuhtimisega⁶.
- (5) Tšehhi Vabariigi suhtes kohaldatakse praegu stabiilsuse ja kasvu pakti ennetuslikku osa. Valitsuse 2018. aasta lähenemisprogrammi kohaselt peaks nominaalne eelarvepositsioon olema 2018.–2021. aastal ülejäägis. Keskpika perioodi eelarveeesmärk – struktuurne eelarvepuudujääk 1,0 % SKPst – täidetakse kogu programmiperioodi kestel endiselt varuga. 2018. aasta lähenemisprogrammi kohaselt peaks valitsemissektori võla suhe SKPsse järk-järgult vähenema ja olema 2021. aastal 29,9 % SKPst. Eelarveprognooside aluseks olev makromajanduslik stsenaarium on usutav. Eelarve-eesmärkide saavutamise seotud riskid tunduvad olevat üldjoontes tasakaalus ning oodata on avaliku sektori investeeringute taastumist ja avaliku sektori palkade kasvu. Komisjoni 2018. aasta kevadprognoosi kohaselt väheneb struktuurne eelarvepositsioon 2018. aastal ligikaudu 0,9 %ni SKPst ja 2019. aastal 0,2 %ni SKPst ning ületab seega keskpika perioodi eelarve-eesmärki. Üldiselt on nõukogu seisukohal, et Tšehhi Vabariik täidab 2018. ja 2019. aastal prognoosi kohaselt stabiilsuse ja kasvu pakti nõuded.
- (6) Pikas perspektiivis on Tšehhi Vabariigi eelarve jätkusuutlikkusega seotud riskid keskmised. Kuna rahvastiku vananemisega seotud kulud tekitavad tervishoiu ja pikaajalise hoolduse valdkonnas survet, on eriti oluline muuta pensionisüsteemi. Rahvastiku vananemisega seotud kulutuste ajakohastatud prognoosid osutavad kulutuste kiiremale suurenemisele, kui seda eeldati 2015. aasta *aruandes rahvastiku vananemise kohta*. Pensionikulud, mis 2016. aastal olid 8,2 % SKPst, peaksid 2070. aastaks suurenema 10,9 %ni SKPst. Pensionikulude prognoositav oodatust kiirem suurenemine on peamiselt seotud seadusjärgse pensionieaga, milleks on 65 aastat. Oodatava eluea ja seadusjärgse pensioniea seostamine ei toimu automaatselt, vaid valitsus vaatab alates 2019. aastast seadusjärgse pensioniea iga viie aasta tagant läbi. Kuna see on jäetud valitsuse otsustada, ei võeta praegustes pensionikulude prognoosides seadusjärgse pensioniea läbivaatamisi arvesse. Lisaks on pensionide indekseerimise valem nüüd hulga soodsam ja selles kasutatakse reaalpalkade tõusu näitajana eelneva 33 % asemel nüüd 50 %. Nende muudatuste mõju kulutustele 2070. aastaks on kokku 2 protsendipunkti SKPst. Praegu arutatavad muud muudatused, nagu põhipensioni summa suurendamine ja suuremad pensionid vanematele pensionäridele,

⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1303/2013, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta, nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1083/2006 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 320).

⁶ COM(2014) 494 final.

halvendavad samuti jätkusuutlikkuse näitajaid. Avaliku sektori kulutused tervishoiule peaksid pikemas perspektiivis prognooside kohaselt suurenema 1,1 protsendipunkti võrra SKPst ja ületama Euroopa Liidu keskmiseks suurenemiseks prognoositavat 0,9 protsendipunkti SKPst. See annab märku ressursside ebatõhusast kasutamisest ambulatoorses ja statsionaarses ravis.

- (7) 2017. aasta alguses vastu võetud uue vastutustundliku eelarvepoliitika seadusega on Tšehhi Vabariigi eelarveraamistikku suuresti tugevdatud ja moodustatud sõltumatu eelarvenõukogu. Praegu on talitustevahelises märkuste esitamise etapis sõltumatute auditite seaduse eelnõu, millega on kavas üle võtta seni üle võtmata nõukogu direktiiv 2011/85/EL.
- (8) Tšehhi keskpank võib kehtestada makrotasandil hüpoteeklaenude soovituslikud piirmäärad, aga tema volitused karistusi määrata on piiratud, sest tal puudub ametlik pädevus karistusi täitmisele pöörata. Ehkki Tšehhi pangad peavad üldiselt teatavatest piirmääradest kinni, ei järgi nad Tšehhi keskpanga 2016. aasta suuniseid siiski täiel määral. Seadusega kehtestatud siduvad piirmäärad aitaksid nendest kinnipidamist pankade seas tõenäoliselt suurendada ning see aitaks tagada finantsstabiilsuse ja vähendada laenuvõtjate riske. 2018. aastal tuleb parlamendis eeldatavasti arutusele Tšehhi keskpanga seaduse muutmise seadus.
- (9) Tšehhi Vabariigil on endiselt probleeme riigihangete läbipaistvuse ja tõhususe parandamise ning korruptsiooni ennetamisega. Ehkki riigihangete raamistiku parandamiseks on astutud teatavaid samme, valmistab konkurentsi tase endiselt probleeme, sest peaaegu pool avalikest hangetest lõpeb ühe pakkumusega menetlusega. Samal ajal on elektrooniliste menetluste kasutamise kohustuse kehtestamisel potentsiaal läbipaistvust ja tõhusust suurendada. Tšehhi ametiasutused on investeerinud elektrooniliste riigihangete platvormi, mis peaks muutuma üha kasutajasõbralikumaks ja usaldusväärsemaks ning täiendama Tšehhi turgu teenivaid erasektori platvorme. Haldustõkete ning koondatud ja strateegilise tähtsusega riigihangete potentsiaali ärakasutamiseks tuleb siiski veel palju teha, ent see aitaks avaliku sektori raha otstarbekamalt kasutada. Nii kesk- kui ka kohaliku tasandi ametiasutused on teinud sihipäraseid algatusi, et koolitada riigihangetega tegelevaid töötajaid. Sellele vaatamata valmistab endiselt suuri probleeme ühishangete meetmete ettevalmistamine ja eksperditeadmiste hankimine teatavates valdkondades. Lisaks tekitab nii ettevõtjatele kui ka üldsusele muret korruptsioon ja altkäemaksude võtmine. Mitu korruptsioonivastase strateegia peamist reformi on küll vastu võetud, aga teatavates valdkondades ei ole veel ühtegi sammu astutud.
- (10) Riigi e-valitsus toimib Euroopa Liidu keskmist kehvemini, aga asjakohased seadusandlikud meetmed, millega püütakse tagada selliste teenuste juurdepääsetavust ja suurendada nende kättesaadavust, on juba vastu võetud. 2018. aastal peaks tehtama mõned suuremad algatused, aga nende edu sõltub ametiasutuste suutlikkusest inimeste teadlikkust suurendada ja sellest, kas nad on võimelised pakkuma kasutajasõbralikke lahendusi.
- (11) Investeeringuid pärsib teatavat laadi haldus- ja regulatiivne koormus, mis on peamiselt seotud ehituslubade ja maksustamise keerukusega. Tuleb siiski tunnistada, et ametiasutused on vastu võtnud ehitusseaduse muudatuse, millega on lihtsustatud ehituslubade andmise menetlust, sest keskkonnamõju hindamine on nüüd lisatud piirkondadeks jagamise otsuse tegemise või piirkondadeks jagamise ja ehitamise ühisloa andmise menetlusse. Paraku ei ole selge, kas see aitaks menetlusi ühtlustada ka suurte taristuprojektide puhul, sest paljud muud load ei ole ühisloa andmise süsteemi

kaasatud. Parlamendis arutatakse praegu transporditaristu ehitamist reguleeriva kehtiva seaduse muutmist. Kuigi maksusüsteemi on muudetud, et maksude kogumist parandada, on maksude reguleerimine ja maksumäärad nihkunud ettevõtlusega tegelemist häirivate probleemide esirinda. Uus valitsus on teatanud võimalikest muudatustest, millega on kavas suurendada läbipaistvust ja lihtsustada maksusüsteemi, ning jätkab pooleliolevat tööd tulumaksunormide ajakohastamiseks. Nõuete täitmise kulud on pisut suurenenud ja ületavad endiselt Euroopa Liidu keskmist. Ehkki käibemaksu kontrolliaruanne on aidanud saada täiendavat maksutulu, on see ühtlasi pikendanud aega, mis kulub maksunõuete täitmisele. Hoolimata maksuseadustiku järgimiseks kuluvate tundide arvu märkimisväärselt vähendamisest võrreldes varasemaga, asub Tšehhi Vabariik sellel skaalal endiselt suurema tundide arvuga riikide hulgas. Käibemaksusüsteemi keerukust võivad lisaks sellele eelkõige väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate jaoks veelgi suurendada uued vähendatud käibemaksumäärad.

- (12) Tšehhi majandus liigub teadmistemahuka tegevuse suunas, ent hästitoimiva teadus- ja innovatsioonisüsteemi väljaarendamist takistab endiselt mitu kitsaskohta. Ettevõtjate teadus- ja arendustegevuse investeringud on suurenenud peamiselt tänu välismaistele otseinvesteringutele. Kodumaiste ettevõtjate kulutused teadus- ja arendustegevusele on viimase kahe aasta jooksul kahanenud. Vaatamata sellele, et avalik sektor on teadus- ja arendustegevusse kõvasti investerinud, püsib Tšehhi Vabariigi avaliku sektori teadusbaasi kvaliteet paraku alla keskmise. Teadusasutuste ja ettevõtjate vaheliste sidemete loomiseks ning avaliku sektori teadusbaasi toimimise parandamiseks on vastu võetud konkreetseid poliitikameetmeid, aga nendega ei ole seni saavutatud piisavaid tulemusi ja reformid ei ole veel täielikult rakendatud. Lisaks on teadus- ja innovatsioonipoliitika juhtimine endiselt killustunud.
- (13) Pidades silmas süvenevaid kitsaskohti Tšehhi tööturul, on kvaliteetsel ja kaasaval haridusel ja koolitusel aina suurem tähtsus. Haridustulemusi mõjutab endiselt tugevasti õpilaste sotsiaal-majanduslik taust. Kaasava hariduse meetmed tuleb täielikult rakendada, pidades eriti silmas roma lapsi. Kvalifitseeritud õpetajate vähesus ja demograafilised väljavaated osutavad sellele, et pedagoogilise personali värbamine ja säilitamine võib muutuda üha keerulisemaks. Parlament ei ole vastu võtnud õpetajatele suunatud uusi karjäärisüsteeme, mille raames oleksid omavahel seotud pidev kutsealane areng, karjäär ja palk. Võrreldes teiste kolmanda taseme hariduse omandanud töötajatega, on õpetajate palgad endiselt madalad, aga eelolevatel aastatel kavatakse palku tõsta. Õpetaja elukutse ei ole seetõttu andekate noorte hulgas kuigi populaarne. Hariduse kaasavamaks muutmise reformi edu (reform algatati 2016. aastal Euroopa Sotsiaalfondi toel) sõltub sellest, kas riik on võimeline seda piisavalt ja kestlikult rahastama, kas õpetajatele ja abiõpetajatele pakutakse täiendavalt koolitusi ning kas suudetakse suurendada üldsuse teadlikkust kaasava hariduse eelistest.
- (14) Olukord Tšehhi Vabariigi tööturul on hea. Tööhõive on viimasel kuuel aastal pidevalt suurenenud ja tööpuudus tunduvalt vähenenud. Sellele vaatamata ei kasutata seni piisavalt ära naiste, väheste oskustega isikute ja puuetega inimeste potentsiaali. Tööjõupuuduse suurenedes on selliste inimeste tööjõus osalemise määra suurendamine eriti oluline. Naiste ja meeste tööhõive erinevus ning sooline palgalõhe püsivad endiselt suured, ehkki hiljuti on võetud meetmeid vanemapuhkuse paindlikumaks muutmiseks ja lastehoiuasutuste arvu suurendamiseks. Naiste tööhõive määr jääb meeste omale kõvasti alla. Tööjõus osalemise määra mõjutab endiselt tugevasti emadus, mille lisanduvad veel taskukohaste lastehoiuteenuste vähesus, pikk vanemapuhkus, paindliku tööaja korralduse vähenenud kasutamine ja pikaajalise hoolduse

pakkumise nappus. 2016. aastal käis ametlikes lastehoiuasutustes vaid 4,7 % alla kolmeaastastest lastest. Ehkki väheste oskustega isikud moodustavad ainult väikese osa elanikkonnast, on nende tööhõive määr keskmise ja kõrge kvalifikatsiooniga töötajate omast tunduvalt madalam. Samamoodi jääb allapoole Euroopa Liidu keskmist puuetega inimeste tööhõive määr, ning seda hoolimata rekordiliselt madalast üldisest töötuse määrast ja tööturul valitsevast tööjõupuudusest. Selline olukord peaks motiveerima kasutama ka puuetega inimeste potentsiaali. Avalikud tööturuasutused ei ole praegu oma piiratud suutlikkuse tõttu võimelised pakkuma töötajatele piisavat, individuaalset ja püsivat toetust. Seni tööturult kõrvale jäänud rühmade osalemist aitaksid edendada avalike tööturuasutuste teavitustöö ja aktiivsuse suurendamise meetmed ning tõhusad ja suunatud aktiivsed tööturumeetmed ja personaalsed teenused. Tööturule juurdepääsu aitaksid parandada oskuste (sealhulgas digitaalioskuste) täiendamise algatused.

- (15) Komisjon on Euroopa poolaasta (2018) raames Tšehhi Vabariigi majanduspoliitikat põhjalikult analüüsinud ja avaldanud selle tulemused 2018. aasta riigiaruandes. Ta on hinnanud ka 2018. aasta lähenemisprogrammi ja 2018. aasta riiklikku reformikava ning varasematel aastatel Tšehhi Vabariigile esitatud soovitude järelmeetmeid. Arvesse ei ole võetud mitte üksnes nende asjakohasust Tšehhi Vabariigi eelarve- ja sotsiaalmajanduspoliitika jätkusuutlikkuse seisukohast, vaid ka nende vastavust liidu õigusnormidele ja suunistele, pidades silmas vajadust anda riigi tulevastesse otsustesse liidu tasandi panus ja tugevdada seeläbi liidu üldist majandusjuhtimist.
- (16) Võttes arvesse kõnealust hindamist, on nõukogu 2018. aasta lähenemisprogrammiga tutvunud ja on arvamisel, et Tšehhi Vabariik täidab eelduste kohaselt stabiilsuse ja kasvu pakti nõudeid,

SOOVITAB Tšehhi Vabariigil võtta 2018. ja 2019. aastal järgmisi meetmeid.

- 1. Parandada eelarve ja eelkõige pensionisüsteemi pikaajalist jätkusuutlikkust. Kõrvaldada puudused riigihangete korraldamises, võimaldades eelkõige rohkem kvaliteedipõhist konkurentsi ja rakendades korruptsioonivastaseid meetmeid.
- 2. Vähendada investeerimisega seotud halduskoormust, kiirendades sealhulgas ehitustöödeks vajalike lubade andmise menetlusi. Kõrvaldada teadus- ja arendustegevust ning innovatsiooni takistavad kitsaskohad, suurendades eeskätt kodumaiste ettevõtjate innovatsioonisutlikkust. Tugevdada haridussüsteemi suutlikkust pakkuda kvaliteetset ja kaasavat haridust ning suurendada õpetaja elukutse väärtust. Soodustada naiste, väheste oskustega isikute ja puuetega inimeste tööhõivet, suurendades muu hulgas aktiivse tööturupoliitika tõhusust.

Brüssel,

*Nõukogu nimel
eesistuja*